

Een goede corona-app
vergt publieke controle
P26

Opinie & Debat

Meer opinie? Lees het **Opinieblog** op Volkskrant.nl

Gebarentolk

COLUMN **IN HAREN EN VRIES**

Iedereen vindt wat van Irma Sluis. Maar wat vinden doven van haar?

Zoals iedereen vind ik wat van gebarentolk Irma Sluis. Mijn geheime gedachte is dat premier Rutte een spiegelje op zijn lesse naar heeft gemonteerd waarin hij haar kan zien, zodat hij weet wat hij moet gaan zeggen.

Gebarentolk Irma is de afgelopen weken uitgegroeid tot een fenomeen. Een baken in de crisis, volgens *NRC Handelsblad*. Radiozender FunX stelde een topzeven samen met 'haar' mooiste gebaren: frisse neus halen, kiezen op elkaar, carnaval, hamsteren...

Allemaal leuk en aardig, maar dat zijn de gedachten van horende mensen. In dit verband even relevant als de opvattingen van de 17 miljoen virologen die Nederland blijkt te tellen.

Wat vindt de doelgroep er eigenlijk van? Hoe denken doven over haar? Is het belangrijk dat ze er is, kunnen ze haar goed verstaan?

Ik zocht vier -dove- docenten van de Kentalis Guyot dovenscholen in Haren en Vries op, en sprak met hen via mail, Whatsapp en Skype. Ook hun scholen zijn dicht nu. Voor dove leerlingen met ouders voor wie de gebarentaal hooguit hun tweede taal is, is de lockdown extra lastig. 'Ze kunnen niet zo maar buiten spelen zoals horende kinderen, omdat contact maken voor hen lastiger is', vertelt Wendy van Mansvelt, lerares aardrijkskunde en maatschappijleer. Voor hen stond er bij de persconferentie van dinsdagavond het nodige op het spel.

In het *NOS-Journaal* van 10 maart verscheen tijdens een coronareportage uit Den Bosch achter verslaggever Joris van Poppel ineens een jongen met een bord dat opriep tot een gebarentolk bij belangrijke gebeurtenissen. Met hem is het begonnen, twee dagen later was het geregeld: sindsdien staat Irma Sluis tijdens persconferenties tussen de hoogwaardigheidsbekleders.

'Dit is zo belangrijk', zegt Safiye Yanar, lerares geschiedenis en Mens en Maatschappij. 'De Nederlandse Gebarentaal (NGT) is voor veel doven de eerste taal. Ik kijk ook naar de ondertiteling, maar voor mij geven de gebaren en mimiek van de tolk nuance.'

'Via ondertiteling krijgen we het gevoel en de intonatie niet mee', zeggen Joep van Vloderp en Dick de Bruijn, die lesgeven op de basisschool. 'Dan kunnen we niet zien of het ernstig is of meevalt. Bij live uitzendingen loopt de ondertiteling vaak achter. Dat veroorzaakt extra puzzeltijd.'

Sluis, die zelf kan horen, is bij doven bekend van het *Ochtendjournaal*. Ze zijn tevreden over haar, noemen haar 'goed te volgen' en 'helder', al geeft Yanar de voorkeur aan wat ze een 'native gebruiker' noemt: 'Naar een dove persoon kan ik relaxter kijken.' 'Een prettige per-

Safiye Yanar: 'Dit is zo belangrijk.'

Joep van Vloderp (links) en Dick de Bruijn: 'Zo krijgen we het gevoel mee.'

Er bestaat nog geen apart gebaar voor 'Van Dissel' Foto ANP

'Als de tolk alles met een blij gezicht vertaalt, zouden we dit hebben opgevat als een virusje'

soon om naar te kijken', vindt Van Mansvelt.

Sluis lijkt vaak boos of streng. De leraren leggen uit dat die mimiek een direct gevolg is van wat wordt gezegd. 'Voor de horende mens lijkt dat misschien woede, maar voor ons is het een duidelijk verhaal', zeggen Van Vloderp en De Bruijn. 'Als de tolk alles met een blij gezicht vertaalt, zouden we dit hebben opgevat als een virusje.'

Ook intonatie valt binnen het register. Rutte wordt meer politiek vertaald, vertelt Van Vloderp. Bij Van Dissel gaat het om de feiten. Wist ik trouwens dat er in de gebarentaal een teken is voor Rutte? Met een klauwhand maakt hij een draaigebaar naast zijn hoofd. Zo is Willem-Alexander een appelwang en Beatrix een helmkapsel.

We dwalen af. Het is verbazend dat zoiets ingewikkelds als een virusuitbraak in gebarentaal te vangen is. 'Van Dissel' heeft nog geen eigen gebaar, maar 'corona' wel. En 'lockdown' is iets met een slot. De Nederlandse Gebarentaal (zeg nooit doventaal!) heeft ook een woord voor communicatieprogramma Zoom, en voor Microsoft Teams, dat Yanar in haar online lessen gebruikt. 'Wuhan' is overgenomen van het gebaar dat ze daar voor hun eigen stad gebruiken. Nieuwe woorden kunnen worden opgezocht in het online woordenboek van het Nederlands Gebarentaalcentrum.

De boodschap die Irma Sluis dinsdagavond vertaalde, laat gemengde gevoelens achter. Voor de leerlingen zijn ze blij dat in elk geval de basisschool weer opengaat. 'Die missen het lekker ontspannen gebaren met elkaar', zegt Yanar. Maar er is ook twijfel: die anderhalve meter kan lastig zijn, voor gebarentaal moet je elkaar kunnen zien. Hun leerlingen komen uit verschillende provincies, vertelt Van Vloderp. Dus is er veel interregionaal verkeer. Bovendien: voor een dove is het beangstigend als hij acuut met coronaverschijnselen moet worden opgenomen. Wat als er dan geen tolk is? Zou die sowieso mee naar binnen mogen?

De pandemie brengt voor doven ook goed nieuws, vertellen ze nog. De opleiding tot tolk Nederlandse gebarentaal aan de Hogeschool Utrecht mag zich in een grote belangstelling verheugen.

Ariejan Korteweg
a.korteweg@volkskrant.nl

COMMENTAAR

V

Zaak voor artsen

De Hoge Raad heeft euthanasie wijselijk uit de sfeer van het strafrecht gehaald.

Met de 'Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding' - in de wandeling Euthanasiewet genoemd - wilde minister Els Borst haar collega-artsen in 2001 'comfort' bieden. Zij moesten weten aan welke zorgvuldigheidseisen ze moesten voldoen om na de verlening van euthanasie te worden gevrijwaard van vervolging.

In de praktijk heeft de wet dat comfort niet geboden met betrekking tot een specifieke, in omvang groeiende, groep patiënten: degenen die lijden aan dementie. Zij kunnen hun euthanasieverklaring in de regel niet bekrachtigen op het moment waarop de toestand van 'uitzichtloos en ondraaglijk lijden' is ingetreden waarop die verklaring

Duidelijkheid voor dementiepatiënten

betrekking heeft. Volgens een strikte interpretatie van de wet zou dit betekenen dat 'wilsonbekwamen' niet in aanmerking komen voor euthanasie - ongeacht de vraag of ze, toen ze daartoe nog in staat waren, een wilsverklaring hebben opgesteld of niet.

Dit verklaarde de huiver van artsen om deze patiënten euthanasie te verlenen - geen medische handeling in de eigenlijke zin van het woord. En die huiver nam verder toen nadat het OM tot strafrechtelijke vervolging was overgegaan van een verpleeghuisarts die euthanasie had verleend aan een 74-jarige dementiepatiënt. De arts handelde in overeenstemming met de wilsverklaring van de patiënt, na uitvoerige consultatie van haar familie en twee collega-artsen. Toch oordeelde de toetsingscommissie die elk geval van euthanasie beoordeelt, dat de arts onzorgvuldig had gehandeld omdat de patiënt zich niet op haar wilsverklaring had kunnen beroepen.

Vorig jaar ontsloeg de rechtbank in Den Haag de arts van rechtsvervolging. En dinsdag oordeelde ook de Hoge Raad - dat zich op verzoek van het OM over de zaak heeft gebogen - dat de arts heeft gehandeld in overeenstemming met de geest van de wet. Daarmee verschaft de hoogste rechter de artsen hopelijk het 'comfort' dat de wet hun tot dusverre kennelijk onvoldoende heeft geboden. Dat deed hij contrecour: eigenlijk is dit een thema voor artsen en de politiek. Het is te hopen dat de euthanasiepraktijk zich verder buiten de sfeer van het strafrecht ontwikkelt.

Sander van Walsum

STEKEL

Kleinzoon Trumpf

'Mede-Amerikanen, we zijn en zullen altijd een natie van immigranten zijn. Ook wij zijn ooit vreemden geweest', zei Barack Obama eens. De Amerikaanse president van *Hope en Change* had natuurlijk groot gelijk. Maar de VS zijn ook een natie die altijd fel over het immigratiebeleid debatteerde. Dat de tegenstellingen daarbij groot waren, is al duidelijk sinds de tijd van de *Founding Fathers*, de grondleggers van de VS. Zo wilde

Benjamin Franklin *English-only* op scholen in Pennsylvania, omdat hij boos was over Duitstalige studenten. George Washington propageerde daarentegen open armen voor mensen uit de hele wereld. Wat had Washington gedaan als hij geweten had dat de kleinzoon van Friedrich Trumpf uit het Duitse Kallstadt met één enkele tweet een einde zou maken aan 250 jaar Amerika immigratieland? Iñaki Oñorbe Genovesi